

lőcskék – az alvás hímes mezein, anélkül, hogy feltételezhető álmaiknak külső jelét adnák. Más hüllőt nem figyeltem még meg ebből a szempontból folyamatosan, nem tudom tehát, hogy általánosíthatunk-e ekképpen: míg az emlősök álmotvékenysége mindennapi jelenség, a hüllőké vagy redukált, vagy megkérdőjelezhető.

Indián barátaim szelídített majmai rendkívül élénken álmodtak, az egyik alvajárónak vagy „szendergésben járónak” bizonyult. És a vízi lények? Megfigyelésük bonyolultabb, álmaikra vonatkozó leírást nem ismerek. Van bálnakönyvem, van delfin-enciklopédiám. Az alvásról beszél, az álmról nem.

Legyen szabad azonban – befejezésül – kissé elvetnem a sulykot, készakarva. Az ember és az állat közti különbségeket (ugyebár) ma már sokkal lépcsőzetesebben látjuk, mint fél évszázada annak előtte. Egy simiológus hétszázötven „szóra” tanította meg csimpánzáit. (A szavakon parancsot, jelentésmegkülönböztetést, tevékenységet, felismerést értsünk.) Ez meghaladja egyes szellemi fogyatékosok teljesítményét (talán nem a kapacitását).

Az álmot agytevékenység. Lelki tevékenység-e? Az embert figyelve, a pszichológusok többsége egyenlőséjelet tesz az agytevékenység és a lelki tevékenység között. Vagyis ahhoz, hogy az elme jelenlétét érzékelhessük, fel kell tételeznünk, hogy a vezérlőműben, az agyban, kémiai (és természetesen nukleáris) folyamatok menjenek végbe. Mindez vagy magába foglalja a „lélek” tevékenységét, vagy kísérőjelensége a lelki megnyilvánulásoknak. Kérdem tehát, nincs-e az álmodó állatnak lelke?

